

Sabelskjöldarn

Juni 1999

Redaktörens spalt

Du håller nu det tredje numret av släkttidningen Sabelskjöldar'n. En tidning, jag hoppas ni finner fylld av intressanta artiklar.

Återigen vill jag göra er uppmärksamma på att det är ni, våra medlemmar, som avgör tidningens innehåll och utseende. Med andra ord, jag mottar tacksamt bidrag av alla de slag, som gör vår tidning läsvärd. Min adress finner ni vid presentationen av styrelsens medlemmar och på Insändarsidan (sid 3).

Leif Carmhaegen

Det gamla fotografiet

Året är 1898 och hemmansägaren August Nilsson har tagit hustrun Hulda, barnen Ester och Elna, fyra respektive två år gamla, till Carl Lindblads fotografateljé i Oskarshamn.

De har åkt ända från Vena socken, över Kristdala, en sträcka på cirka 5 mil för att ta familjefotot. Idag går vägsträckan fort att köra, högst 45 minuter, men för 100 år sedan tog resan en halv dag att avverka.

Ute i världen är det oroligt. Stormakterna rustar och drar åt olika håll och om 16 år kommer det första världskriget att börja. Kapploppningen om Afrika gör att Storbritannien och Frankrike bokstavligen står öga mot öga vid den lilla byn Fashoda i södra Sudan. Krigshotet är överhängande. Frankrike ger dock vika och detta kom senare att bädda för ett politiskt närmande och samarbete länderna emellan, mot den nya stormakten Tyskland. Samma år skriver den franske författaren Emile Zola sitt öppna brev "J'Accuse" i tidningen *L'Aurore*, där han riktar en besk anklagelse mot landets president med anledning av den s k Dreufus-processen.

Nu ska inte allt målas i svart för 1890-talet är en tid av utvecklingsoptimism – nästan allt är möjligt.

För tillfället bryr sig inte familjen om världspolitik och rättsskandaler. De står nu uppställda för fotografering.

Kameran, denna fantastiska uppfinning, som idag är en självklarhet är vid denna tid fortfarande en märklig företeelse. Man måste stå still och då är det lätt att personerna på kortet ser stela ut eftersom lådkameran behöver en ganska lång stund för att ta bilden. Längst ned på originalbilden kan man se att yngsta dottern Elna sparkar med sin vänsterfot, och som därmed blir lite suddig.

De har tagit plats framför en duk som verkar föreställa ett exotiskt landskap. Bakom familjen kan man skymta blommor och träd som med sina yviga grenar speglar sig i ett vattendrag. För att rama in bilden har fotografen placerat piedestaler på båda sidorna om familjen.

Familjen har tagit på sig sina finkläder. August har en svart kostym, vit skjorta och liten fluga på sig. Hulda är likaså klädd i svart, en lång vacker klänning som vid halsen pryds av en spetskrage. De båda flickorna har på sig sina finaste klänningar.

August som egentligen är döpt till **Nils Johan August** är född den 25 februari 1869 på gården Käreby No 1 i Vena. Hans föräldrar är **Nils Petter Svensson** och **Christina Lovisa Johansdotter**. De lever ännu i 17 respektive 27 år. Sedan 1894 är han gift och har sedan den 19 oktober samma år övertagit sin fars gård, Lilla Käreby. En gård som sex år tidigare skiftades ut från Stora Käreby. Gården har ägts av släkten åtminstone sedan 1600-talet.

Hustrun **Hulda Nilsson**, som även är döpt till Maria, är född den 1 juni 1872 i Udden - Telleryd, Vena och är äldst i en syskonskara på elva barn. Hennes föräldrar som fortfarande är i livet heter **Nils Johan Svensson** och **Lovisa Kristina Persdotter**. Huldans farmors mormors mormors mor hette **Elisabeth Sabelskjöld**, och var den yngsta av de sex döttrarna till **Carl Sabelskjöld** och **Elisabeth Duraeus**.

Under de närmaste tolv åren kommer August och Hulda att få ytterligare fyra barn, **Gerda** (1900-1984), **Alice** (1902-1994), **Gunnar** (1906 - 1929) och **Elsie** (1910-1998), alla födda i Käreby. De två äldsta barnen **Ester** och **Elna** levde fram till 1974 respektive 1976. Hulda avled den 29 augusti 1937 medan August dog 85 år gammal, den 6 mars 1954. Båda ligger begravda på kyrkogården i Vena.

Sätter man in August liv i ett historiskt sammanhang, så blir det ännu mer intressant. August föddes som sagt 1869, endast två år efter det sista stora svältåret i det agrara Sverige. 1860-talet var samtidigt en tid då Sverige började industrialiseras med ångsågar, textilindustri, stålverk och järnvägarnas framväxt. Vid August död år 1954 hade den första svenska elektroniska datamaskinen, BESK, sett dagens ljus och Sverige var ett välmående folkhem, där de första svenska charterturisterna hade råd och möjlighet att flyga till Mallorca.

Tänk vilken fantastisk utveckling August och hans generation fick vara med om !

Leif Carmhagen, bambam till Elna.

Några kvarlevor från släkten.

En kvarleva från släkten som Släktföreningen förfogar över är den Sabelskjöldska brudkronan. Den är tillverkad av silversmeden Hans Persson Bergman i Vimmerby någon gång mellan 1662-1700. Kronan är av renässanstyp, vilket var vanligt bland kyrkokronorna under 1600- och 1700-talen. Den är relativt tung, väger 48 lod, eller 655 gram. Det fanns andra kronor som vägde upp till 80 lod, 1062 gram, men de var mer vanliga före 1600-talets mitt.

Att ha dessa 655 gram på huvudet är en plåga, om än en så angenäm sådan. Jag bar själv kronan 12 timmar och hade både bulor och sår efteråt. Kronan är tillverkad i förgyllt silver och är cirka 12 cm hög. Den nedre kron-ringen har en diameter av 12,5 cm och den övre kronringen 18,5 cm. Den är dekorerad med bl a änglahuvuden, gjutna stenar och rosetter. Man är inte helt säker på hur kronan kommit in i släkten, men en teori är att Jöns Sabelskjöld köpte den 1655.

Efter att den siste manlige Sabelskjöldens död 1701, fanns den under en period i prästgården i Kristdala.

Vid en vigsel 1708 överlämnades kronan återigen till familjen. Det är möjligt att kronan senare kan ha varit betalning för en skuld och då återigen kommit på avvägar. Det man vet är att den finns med i två bouppteckningar 1751 och 1782.

Den senare bouppteckningen är efter Marta Olofsdotter, hustru till Lars Månsson. Denne Lars Månsson var son till Märta Sabelskjöld och det är lätt att tro att det är genom henne kronan kommit i familjen. Men Marta Olofsdotter var troligen den som förde med sig kronan, så det är ren tur att den finns i släktens ägo idag och lånas ut, vid giftermål, till bruden.

En annan kvarleva som finns kvar är ett brudsmykke i silver med gröna och röda stenar, som sägs komma från Sabelskjöldsläkten. Man vet dock inte hur eller när smycket kommit i släktens ägo. Idag är smycket privat egendom.

Berit Arkstål

Databasen

Jag skriver på databasen efter Moody Erlandssons pärmar. De går fram till 1900. Sedan lägger jag till allt som är känt för mig, men det är inte heltäckande.

Nu skulle jag vilja vädja till våra medlemmar att skicka sina anor för 1900-talet. Det bör vara tre generationer till. Jag får ibland anor från oväntat håll. Jag hade Carl Johan Johansson 1844-08-27 i Askebäckshult i Hjorted som utvandrade till Alnö och det lade jag ut på internet och fick till svar från hans sondotter som skickade mig de tre sista generationerna. Så hoppas jag att få basen mer nutidsnära om Ni är vänliga och hjälper till.

Marianne Lindén

Sabelskjöldarnas anknytning till annan släktforskning.

Genom en av den första generationen Sabelskjölds döttrars gifte, med en Bergman, vars dotter i hennes tur gifte sig Dahlbäck, har Sabelskjöldsläkten förgreningar in i den Sjöstedtska släkten, som via Niklas Hertzman har föreningsdisketter och internet-uppkoppling. Här kan man följa släkten Sabelskjöld bakåt via Rosenstråle, Stålhandske osv.

Härigenom kan Sabelskjöldsföreningen få kunskap om nya Sabelskjöld - Sjöstedt släktingar, bland vilka jag kan nämna den kända lundaprofessorn Bodil Jönsson. Som kuriosita kan jag berätta att en annan Sjöstedt är släkt med det franska kungahuset, genom ett snedsprång hos en frisörska i Nice, vars son blev perukmakare hos Gustaf III.

Niklas Hertzmans adress
Sallerupsvägen 30
212 80 Malmö
tele och fax 040-18 57 78

Efterlysning

Finns det någon i släktföreningen som kan svara på mitt problem. Om någon har anfäder i Stafsjö i Östergötland. Min far är född på Gölantorp nr 15.

Vad jag vill ha hjälp med är min farmors fader, Anders Petter Andersson, född 25 april 1832. Han skall vara född i Ramundersboda (Bodarne), men finns ej med i födelse- och doplängden. Han har bott en tid i Kvistbro, men det finns ingen anteckning där. Han flyttar sedermera till Stafsjö bruk. 1882 kommer han till Torp nr 19 Skelna som kolare. Min farmor Selma är syster till Karolina Matilda Andersdotter, kallad Postlina sedan hon blev gift med Gustaf Viktor Pettersson född i Kila i Södermanland den 21 januari 1860. Han kallades Posten när han gick med posten. Han fick ena handen skadad då han skulle rengöra en maskin på bruket.

Med släkthälsning
Sture Karlsson
Bagaregatan 19
441 35 Alingsås

Hälsningar...

och tack för den trevliga släkttidningen.
Intressant, det där med Garbo!

Clarence Gantfalk
Häradsvägen 18
570 84 Närlunda

Jag mottager tacksamt...

bidrag av alla slag till vår **Insändar-sida**. Det kan vara t ex egna släkt-forskningar, tips, bokrecensioner eller bara synpunkter på tidningen.

Skicka ditt bidrag till mig på adress enl. nedan:

Leif Carmhagen
Norrgårdsvägen 44
602 10 Norrköping

JULMORDET 1898

När man håller på med släktforskning så kommer man så småningom att förstå att ens släkt innehåller ett tvärsnitt av svenska folket. Där finns fattiga och rika. Adel, präster, borgare och bönder. Soldater och torpare tillsammans med befäl och storbönder. Alla som släktforskar vet också att det är lättast att få tag i dem som gjorde något fuffens. De som levde ett stilla och skötsamt liv lämnade inte så tydliga spår efter sig. En annan sak som slår en är att kvinnornas historia inte uppmärksammas på samma sätt som männens. Ibland förstår man inte hur kvinnorna har orkat med fattigdom och barnsångar. Om mannen var soldat och ute i krig så kan man hitta lite notiser i flera arkiv, men hustrun som kämpade hemma på torpet är det ingen som frågar efter hur hon klarade sig. I skiftet mellan 1800 och 1900 förändrades arbetsmarknaden, från att tidigare mest handlat om jordbruk gick det över till industri. I vårt område växte stenindustrin fram och många som varit drängar sökte dit.

Strax före jul 1998 satt jag och skrev på databasen och höll på med Strängenäs i Krokshult i Kristdala socken, som varit i släkten mycket länge. En flicka därifrån, Selma Kristina Zaar, gifte sig 1897-05-21 och flyttade till Vånevik utanför Påskallavik. Hennes far och farfar hade varit soldater och nu förändrades tiden så att det arbete som fanns att få var stenindustrin i Vånevik. Den hon hade gift sig med arbetade och han står som död 1898-12-25. Att han dött juldagen för 100 år sedan gjorde mig nyfiken om hur han hade dött och när jag tittade i dödsboken stod han som mördad.

På biblioteket finns filmade gamla tidningar och där sökte jag och kunde läsa vad som hänt. Mördaren, en ung man på 18 år, hade dagen innan varit i Oskarshamn och tagit ut sin ranson av julbrännvinet på sju liter. Senare på julaftonen satte sig fyra personer för att fira. Det började med en liter var. Frampå kvällen var 18-åringen ganska berusad, så frun i huset sa till honom att i det tillståndet skulle han inte gå hem utan "han kunde ligga hos Albert i soffan, över natten". Något senare kom grannarna in, bl a Selmas man. De var väl också lite glada och Selmas man fick se ett munspel och började spela på det. Detta väckte 18-åringen och retade upp honom så när grannarna gick sin väg sprang han ikapp dem och stack sin kniv i spelemannen så han dog. Mördaren var väl beskriven i tidningsartikeln, men familjen till den döde nämndes inte.

Där fanns nu änkan med en liten son, Hilmer Emanuel, född den 5/9-1897. Den 25/8-1899 föddes den andra sonen, Oskar Henry. Hur gick det för Selma? Hur klarade hon sig? Hon hade inte gjort någonting för att råka illa ut, men ändå stod hon mitt i en svår situation. Och hennes man hade bara spelat en trudelutt på ett munspel.

Selma gifte om sig den 23/9 1904 med Otto Fridolf Nilsson. De hade redan hösten 1902 fått en flicka, Majken Elin Ingeborg. Den yngste sonen Oskar Henry dog den 3/10-1901 av strypsjuka. Jag kommer inte längre med detta för 1900-talet är inte filmat än. Men jag funderar på hur det gick sedan.

Marianne Lindén.

TILL MITT BARNDOMSHEM. TROLLEBO I HELLEBERGA.

Mitt barndomshem, farväl jag säger,
 Du ekorre i skogens salar
 Farväl också du furuskeog,
 jag mins så väl ditt muntra språng
 Som omkeransar mitt barndomsläger;
 Från träd till träd, i djupa dalar,
 Din hvisknings sus jag minnes nog
 Såg dig ej sorgsen någon gång;
 Och dina bäckars muntra brus,
 Ja, du städs i ditt lefnadslopp
 Som öfverrösta skogens sus.
 Tar stor förtröstan till ditt hopp.

Farväl i kära barndoms-stunder,
 Farväl du vackra Orranäs sjö,
 Som väcka minnen i min själ,
 Omkeransad af fagra stränder;
 Och af mång' lek i skogens lunder;
 Och du skönt skuggrika trädgårdsö,
 Af er ett långt, ett ömt farväl!
 Kärlig hägkomst jag dig sänder.
 Jag är nu re'n gammal vorden
 Jag har varit hos dig som gäst
 Och rycks snart bort från jorden.
 På ganska rolig sommarfest.

Farväl i kära barndoms-vänner,
 Farväl Helleberga kyrkogård
 Tag mot min tack för båd' lek och dans!
 Du ligger vacker på en höjd.
 Många af er jag ännu känner,
 Gamla kyrkan, som på dig står
 Fast här och ögon mist sin glans
 Varit vittne till själers fröjd,
 Under kampen i lifvets strid
 Förkunnad utaf Selligren,
 Se'n barndomens lyckliga tid.
 Hvars stoft har multnat länge se'n.

Farväl "Kidrons bäck" i hem-
 landets skeog,
 Farväl gamla kära Trollebo!
 Du städs' fröjdat mina sinnen.
 Friden gästade din hydda;
 Fast du din väg i mång' ringlar to
 Du spridde trefnad, sällhet, ro,
 Har jag af dig ändå minnen;
 Som är lifvets bästa kerydda.
 På dig jag sprungit mången gång
 Såd'na minnen bo i min själ
 Se'n lagd du blef i isens tvång.
 Från dig, och skola skyddas väl.

Farväl ekebacke och hult också,
 Och då jag nu farväl har säger
 Der jag och syskon haft roligt,
 För alltid till min hemlandstraket,
 Och hört hvar morgon foglar små
 Jag vill förklara att jag äger
 Sjungit hymner så förtroligt.
 Icke fullkomligt ordets maket,
 Från den närbelägna skogen
 Att tolka hvad hjertat känner
 Orrens spel för makan, trogen.
 För hem och barndomsvänner.

Farväl mitt hemlands berg och
 dalar,
 Bland er jag sprungit dagen lång;
 Och af det språket, som ni talar,
 Mitt sinne rörts så mången gång.
 Vid minnet af mina barndomsår,
 Fäller ögat saknadens tår
 Och då jag nu farväl har säger
 För alltid till min hemlandstraket,
 Jag vill förklara att jag äger
 Icke fullkomligt ordets maket,
 Att tolka hvad hjertat känner.
 För hem och barndomsvänner.

Raija Sabelström

Författat av
 C. Alfred Sabelström
 vid 61 års ålder
 Han levde 1835-1918
 Präst i Helleberga.
 Mycket omtyckt av
 församlingsborna
 för sin sanna
 Gudsfruktan och
 redliga vandel.

